

Warszawa, 21.01.2019 r.

Porozumienie Spółek Celowych

Najwyższa Izba Kontroli
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Uczelnie Wyższe
Instytuty Badawcze
Środowisko Akademickie i Naukowe

Dotyczy: stanowiska Porozumienia Spółek Celowych w sprawie raportu pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z dnia 11 stycznia 2019 roku dotyczącego oceny działalności spółek celowych.

W dniu 11 stycznia 2019 r. Najwyższa Izba Kontroli opublikowała na swojej stronie podsumowanie wyników kontroli prowadzonej w 2018 roku w spółkach celowych utworzonych przez jednostki naukowe. Aktualność zatytułowana została „Spółki celowe - bez celu”. Temat podchwycony został następnie przez ogólnopolskie media, które w oparciu o tak sformułowany tytuł oraz tekst wprowadzenia do aktualności, przygotowały własne teksty, pisząc o „krytycznej ocenie transferu wiedzy i technologii przez spółki jednostek naukowych” (Nauka w Polsce), „słabej współpracy nauki z biznesem” (Onet.pl i Rzeczpospolita), „słabych efektach spółek w transferze wyników badań do gospodarki” (WP.pl i Wyborcza.biz).

Po szczegółowym zapoznaniu się z Raportem Najwyższej Izby Kontroli, Porozumienie Spółek Celowych stwierdza, co następuje:

Nie możemy zgodzić się z narracją Raportu, który **wprowadza w błąd odbiorcę, przenosząc z jednostek naukowych na spółki celowe odpowiedzialność za generowanie wysokiej jakości wyników prac naukowych**. Użyte w raporcie stwierdzenia (w tym tytuły prasowe): „Spółki celowe - bez celu”, „Działalność spółek (...) nie była skuteczną metodą transferu wyników”, „Spółki (...) nie dysponowały wynikami badań czy technologią (...), na które było rzeczywiste zapotrzebowanie gospodarcze.” **są w naszej ocenie nieprawidłowe.**

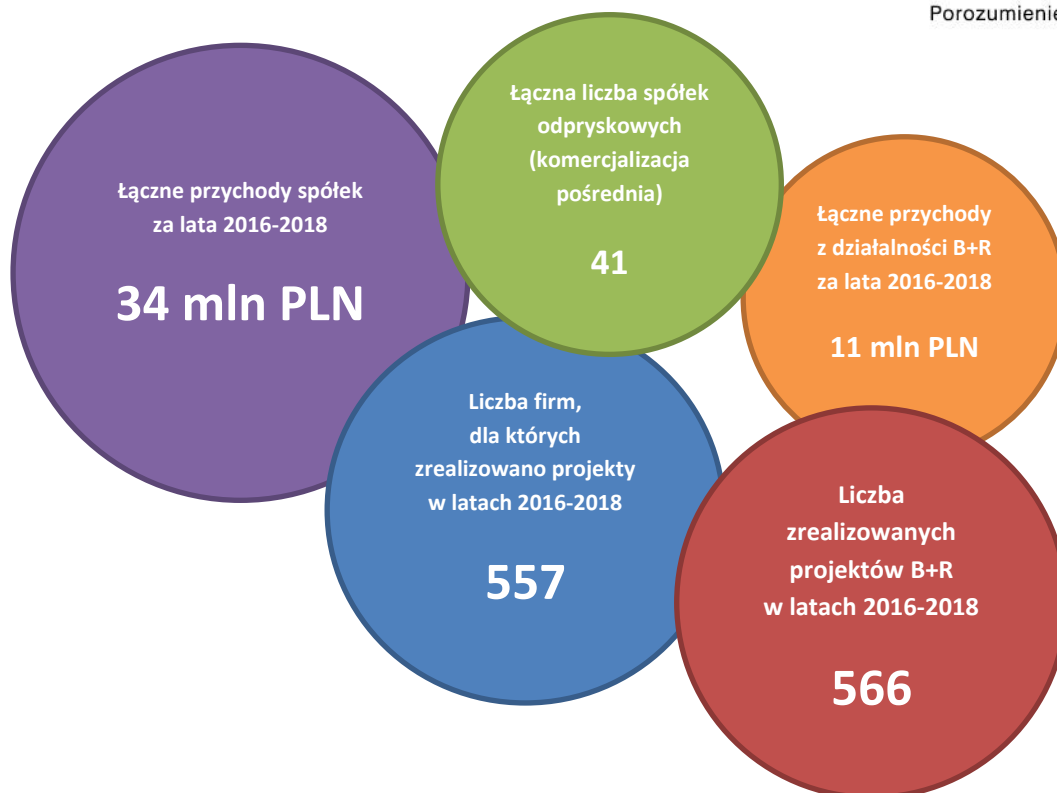
Fakty z Raportu wymagające uwypuklenia:

1. „Spółki generalnie nie otrzymują wyników prac badawczych, które mogłyby podlegać komercjalizacji.”- *słusznie zauważono, że nie jest rolą SC generować wyniki.*
2. „(...) liczba patentów pozostających w mocy w Polsce w 2016 r. wynosiła 65 006, zaś wzorów użytkowych 1 112. Dla porównania liczba patentów i wzorów użytkowych w wybranych krajach wynosiła odpowiednio: w USA - 2 763 055 i 42 762; w Japonii - 1 980 985 i 29 865; w Korei - 950 526 i 65 635”- *słusznie zauważono, że w Polsce jest mało własności intelektualnej.*
3. „Uczelnie publiczne zapewniły prawidłowy nadzór właścicielski nad utworzonymi spółkami. (...)” - *spółki są organami Uczelni dobrze kontrolowanymi.*

Wobec braku zgody na niesłuszną i krzywdzącą formę narracji zastosowanej w raporcie, powyższe trzy fakty, a jednocześnie nie podważając merytorycznej części raportu NIK, Porozumienie Spółtek Celowych wnosi o **dokonanie stosownych korekt w brzmieniu tytułu i wstępu do raportu pokontrolnego** zamieszczonego na stronie <https://www.nik.gov.pl/>.

Zwracamy uwagę, iż wykorzystana przez NIK narracja niesie za sobą negatywne konsekwencje:

1. Nie daje wyraźnego sygnału czytelnikom, że potencjał komercjalizacyjny nie leży bezpośrednio w spółce celowej, a w jej jednostce macierzystej (uczelnia, instytut badawczy);
2. Stawia spółki celowe w złym świetle, szczególnie w sytuacji dynamicznie rozwijanej przez nie współpracy z partnerami biznesowymi. Spółki celowe - jako biznesowe ramię swoich jednostek macierzystych - bazują nie tylko na wiedzy i kompetencjach pozyskanych z jednostek macierzystych, ale również na budowanym przez lata na rynku wizerunku, a raport NIK, bezpodstawnie i bezpośrednio w tenże uderza;
3. Raport nie jest miarodajnym źródłem wiedzy o skali i efektach działalności spółek. Celem wsparcia niniejszego stanowiska została przygotowana **wewnętrzna analiza sześciu losowo wybranych spółek celowych** spośród członków Porozumienia Spółtek Celowych. Uzyskane wyniki pokazują znacznie szersze spektrum działań i efektów niż zaprezentowane w raporcie NIK. Ocena zasadności i korzyści powołania i funkcjonowania spółek celowych nie może abstrahować od tych faktów.

Źródło: opracowanie własne na bazie danych z 6 losowo wybranych spółek celowych jednostek badawczych (na ponad 40 istniejących): ITT PB, SC UEP, SPIN-US, CTT INTech, ITT, IBS PW.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na dodatkowe kwestie istotnie wpływające na działalność spółek, a pominięte w raporcie pokontrolnym opublikowanym na stronach NIK:

1. Spółki celowe w Polsce funkcjonują od 2011 roku i działają w warunkach narzuconych przez polski system nauki i szkolnictwa (ustawy, regulacje) oraz przez polskie uwarunkowania gospodarcze (jako podmioty podlegające pod KSH). Uzależnianie oceny funkcjonowania spółek celowych w Polsce od porównania liczby składanych patentów w takich krajach jak USA, Japonia czy Korea nie buduje realnego obrazu funkcjonowania spółek. Liczba składanych patentów nie zawsze jest miarodajnym wskaźnikiem poziomu innowacyjności (od ponad 10 lat na Zachodzie trwa dyskusja nad sensownością tej formy ochrony własności intelektualnej).

2. Zgodnie z art. 149 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, istotą spółek celowych uczelni wyższych jest komercjalizacja pośrednia oraz ewentualnie zarządzanie prawami do wyników w zakresie komercjalizacji bezpośredniej i zarządzanie infrastrukturą badawczą. W związku z powyższym głównym obszarem oceny działania spółek celowych winna być właśnie komercjalizacja pośrednia oraz bezpośrednia. Na różnych uczelniach występuje różna organizacja działalności dotyczącej współpracy z biznesem. Naszym zdaniem raport NIK, a w szczególności komunikat prasowy z głównymi wnioskami, nie uwzględnia tej różnorodności organizacyjnej uczelni, przez co interpretacja wyników może być myląca.
3. Jako główną barierę w komercjalizacji pośredniej, za którą odpowiadają spółki celowe, uważamy niski kapitał zakładowy spółek, co wprost przekłada się na ograniczenie możliwości inwestowania w przedsięwzięcia innowacyjne. Dla porównania fundusze inwestycyjne dysponują wielokrotnie wyższym kapitałem, umożliwiającym inwestowanie w wiele równoległych projektów i zwiększania prawdopodobieństwa zwrotu z inwestycji.
4. Raport NIK nie podejmuje też tematu okresu zwrotu z inwestycji w spółki spin-off. Podmioty spin-off, w których udziały obejmują spółki celowe, potrzebują zazwyczaj kilku lat (3, 5, 8), aby rozwinąć technologię i z sukcesem zaistnieć na rynku. Dopiero wtedy spółka celowa może osiągnąć korzyści ekonomiczne (dywidenda, odsprzedaż swoich udziałów z zyskiem). Nie jest to skorelowane z okresem kontroli danych w raporcie i ponownie nie ujęto tego aspektu w interpretacji wyników.

Wnioski ujęte w raporcie są w części słuszne. Porozumienie sugeruje jednak, aby wniosek dotyczący przeglądu potencjału komercjalizacyjnego nie dotyczył spółek celowych, a ich jednostek macierzystych, gdyż to one są odpowiedzialne za dostarczenie wyników o potencjale wdrożeniowym. Wskazane jest także, aby „decyzje o dalszym istnieniu lub o ewentualnej likwidacji (...) spółek” podejmować w oparciu o ocenę całego spektrum ich działalności oraz odpowiednio długi horyzont czasowy, dający możliwość osiągnięcia założonych efektów.

Z wyrazami szacunku,

Przewodniczący Porozumienia Spółek Celowych